

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยค้ำสรรกับพฤติกรรม
การจัดการทางการแพทย์ของพยาบาลประจำการในโรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร
ตามการรายงานของตนเอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยมีรายละเอียดในขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ประชากรและตัวอย่างประชากร

ก. ประชากร

เป็นพยาบาลประจำการระดับวิชาชีพพิเศษสูง ในโรงพยาบาลของรัฐขนาดใหญ่
ที่มีจำนวน 500 เตียงขึ้นไป เขตกรุงเทพมหานคร ที่มีคุณสมบัติดังนี้

1. มีประสบการณ์ด้านการพยาบาลตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป
2. มีประสบการณ์การเป็นหัวหน้าเวรหรือหัวหน้าทีมการพยาบาล
3. ปฏิบัติงานอยู่ในหอผู้ป่วยสามัญแผนกอายุรกรรม แผนกศัลยกรรม แผนก
สูติรีเวชกรรม หรือแผนกกุมารเวชกรรม ยกเว้นแผนกผู้ป่วยอาการหนัก (จำนวนประชากร
ในแต่ละโรงพยาบาลแสดงในตารางที่ 1)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 จำนวนพยาบาลประจำการที่เป็นประชากรในแต่ละโรงพยาบาล (สำรวจเมื่อเดือน
ธันวาคม 2530)

โรงพยาบาล	ประชากร (คน)
กระทรวงสาธารณสุข	
ราชวิถี	81
กระทรวงกลาโหม	
ภูมิพลอดุลยเดช	185
สมเด็จพระปิ่นเกล้า	95
พระมงกุฎเกล้า	54
กระทรวงมหาดไทย	
ตำรวจ	125
ทบวงมหาวิทยาลัย	
ศิริราช	637
รามธิบดี	182
กรุงเทพมหานคร	
วชิรพยาบาล	190
กลาง	130
รวม	1,679

ข. ตัวอย่างประชากร

ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างประชากร โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ซึ่งมีขั้นตอนในการสุ่มดังนี้

1. กำหนดขนาดตัวอย่างประชากร โดยเทียบจากตารางยามาเน (Yamane, อ้างถึงใน อุทุมพร จามรมาณ 2530: 29) ได้ขนาดตัวอย่างประชากร 316 คน
2. สุ่มโรงพยาบาลจาก 9 แห่ง ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย ทบวงมหาวิทยาลัย และกรุงเทพมหานคร โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) กำหนดให้ได้โรงพยาบาลในสังกัดละครั้งหนึ่งของโรงพยาบาลทั้งหมดในแต่ละสังกัด ในกรณีที่โรงพยาบาลในสังกัดนั้นมีอยู่เพียงแห่งเดียวให้กำหนดเอาโรงพยาบาลแห่งนั้นเป็นตัวอย่างประชากรและถ้าเป็นเศษของจำนวนเต็มให้ปัดทิ้งไป
3. คำนวณจำนวนตัวอย่างประชากรในแต่ละโรงพยาบาลที่สุ่มมาได้ โดยการคำนวณตามสัดส่วนประชากรในแต่ละโรงพยาบาลให้ได้จำนวนตัวอย่าง 316 คน
4. ทำการสุ่มตัวอย่างประชากรในแผนกอายุรกรรม แผนกศัลยกรรม แผนกสูติรีเวชกรรม และแผนกกุมารเวชกรรม ของแต่ละโรงพยาบาลโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 แบบสำรวจข้อมูลส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบเติมคำและแบบสำรวจรายการ (Check List) เพื่อรวบรวมตัวแปร 4 ตัวแปร คือ วุฒิกิจการศึกษาระดับสูงทางการพยาบาล แผนกที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์การทำงานด้านการพยาบาล และการได้รับการอบรมด้านการจัดการทางการพยาบาล

ส่วนที่ 2 แบบสอบความรู้เรื่องกิจกรรมพยาบาล 4 มิติ คือการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกัน การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ มีลักษณะเป็นแบบสอบชนิดให้เลือกตอบถูกผิด จำนวน 31 ข้อ

ชุดที่ 2 แบบรายงานพฤติกรรมของพยาบาลประจำการเกี่ยวกับการจัดการทางการพยาบาล 4 ด้าน คือการวางแผน การจัดระบบงาน การอำนวยการ และการควบคุมงาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ด้านการวางแผน มีจำนวน 30 ข้อ ด้านการจัดระบบงาน มีจำนวน 16 ข้อ ด้านการอำนวยการ มีจำนวน 15 ข้อ และด้านการควบคุมงาน มีจำนวน 27 ข้อ (รายละเอียดของเครื่องมือทั้ง 2 ชุด แสดงในภาคผนวก ข.)

การสร้างเครื่องมือ

ก. ชุดที่ 1 ส่วนที่ 2 แบบสอบความรู้เรื่องกิจกรรมพยาบาล 4 มิติ คือการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกัน การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมพยาบาล 4 มิติ

2. กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมโดยให้ครอบคลุมความรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนของบลูม (Bloom) คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

3. สร้างแบบสอบวัดความรู้ชนิดปรนัย (Objective) แบบถูกผิดให้ครอบคลุมเนื้อหาและตรงตามวัตถุประสงค์

4. วิเคราะห์แบบสอบโดยการหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 ท่าน ทำการตรวจสอบ ผู้วิจัยถือเกณฑ์การยอมรับ 10 ใน 12 ของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเกณฑ์ตัดสินความตรงตามเนื้อหา (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิแสดงไว้ในภาคผนวก ก.)

5. นำแบบสอบมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปลองใช้กับพยาบาลประจำการที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่โรงพยาบาลกลาง จำนวน 50 คน

6. นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์รายข้อด้วยเทคนิคร้อยละ 50 เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) และระดับความยาก (Degree of Difficulty) โดยใช้สูตร (ประคอง กรรณสูต 2525: 39)

$$D = \frac{R_u - R_l}{f}$$

$$P = \frac{R_u + R_l}{2f}$$

$$D = \text{อำนาจจำแนก}$$

$$P = \text{ระดับความยาก}$$

$$R_u = \text{คนในกลุ่มสูงที่ตอบถูก}$$

$$R_l = \text{คนในกลุ่มต่ำที่ตอบถูก}$$

$$f = \text{จำนวนคนในแต่ละกลุ่ม}$$

แล้วจึงคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .2 ขึ้นไป และมีค่าระดับความยากระหว่าง .2 ถึง .8 เพื่อนำไปหาค่าความเที่ยงต่อไป

7. หาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบ โดยใช้สูตร คูเดอร์ ริชาร์ดสัน 20 (Kuder Richardson 20, อ้างถึงใน ประคอง กรรณสูต 2525: 46)

$$R_{xx} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_x^2} \right]$$

$$R_{xx} = \text{สัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง}$$

$$n = \text{จำนวนข้อในแบบสอบ}$$

$$p = \text{สัดส่วนของคนที่ตอบถูกในแต่ละข้อ}$$

$$q = \text{สัดส่วนของคนที่ตอบผิดในแต่ละข้อ}$$

$$S_x^2 = \text{ความแปรปรวนของคะแนนผู้ตอบแบบสอบ}$$

ข. ชุดที่ 2 แบบรายงานพฤติกรรมของพยาบาลประจำการเกี่ยวกับการจัดการทางการพยาบาล 4 ด้าน คือ การวางแผน การจัดระบบงาน การอำนวยความสะดวก และการควบคุมงาน มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทางการพยาบาลของพยาบาลประจำการ

2. เลือกสถานการณ์การปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีอุณหภูมิร่างกายสูงกว่าปกติ ซึ่งเรียกว่ามีอาการไข้ มาสร้างข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยครอบคลุมขั้นตอนต่าง ๆ ของการจัดการทางการพยาบาล 4 ด้าน คือ การวางแผน การจัดระบบงาน การอำนวยความสะดวก และการควบคุมงาน เหตุผลที่เลือกสถานการณ์นี้เพราะว่าอาการไข้เป็นอาการแสดงของผู้ป่วยที่พบมาก พยาบาลประจำการทุกคนเคยได้รับประสบการณ์นี้มาแล้ว จึงสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการตอบแบบสอบถามได้ตรงกัน

3. ทดสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 ท่าน ทำการตรวจสอบ ผู้วิจัยถือเกณฑ์การยอมรับ 10 ใน 12 ของผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นเกณฑ์ตัดสินความตรงตามเนื้อหา

4. นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขข้อความตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปลองใช้กับพยาบาลประจำการโรงพยาบาลกลาง กลุ่มเดียวกับกลุ่มที่ทดลองใช้แบบสอบถามรู้เรื่องกิจกรรมพยาบาล 4 มิติ แล้วนำมาหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยใช้สูตร (ประคอง กรรณสูต 2525: 52)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right)$$

α = สัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง

n = จำนวนข้อ

S_i^2 = ความแปรปรวนของข้อความแต่ละข้อ

S_x^2 = ความแปรปรวนของข้อความทั้งหมด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลของโรงพยาบาลแต่ละแห่งในการเก็บข้อมูลจากตัวอย่างประชากรที่เป็นพยาบาลประจำการระดับวิชาชีพของโรงพยาบาล 5 แห่ง จำนวน 316 คน โดยใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 11 - 25 เมษายน 2531 และได้รับแบบสอบถามในสภาพที่สมบูรณ์คืนมาจำนวน 286 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.51

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลชุดที่ 1 ส่วนที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามรู้เรื่องกิจกรรมพยาบาล 4 มิติได้ทันทีจากตัวอย่างประชากรที่เป็นพยาบาลประจำการ จึงขอความช่วยเหลือจากพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยให้เป็นผู้ควบคุมการตอบแบบสอบถามส่วนนี้อย่างเคร่งครัด ซึ่งพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยได้ควบคุมการตอบแบบสอบถามนี้โดยให้พยาบาลประจำการที่เป็นตัวอย่างประชากรตอบแบบสอบถามนี้ในขณะที่ปฏิบัติงานอยู่ในเวรเช้า แล้วจึงนำแบบสอบถามส่วนที่เหลือไปทำ แล้วนำมาส่งคืนตามวันเวลาที่กำหนดไว้

การจัดกระทำกับข้อมูล

ขั้นที่ 1 หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลมาแล้ว ผู้วิจัยนำเครื่องมือแต่ละส่วนมาตรวจให้คะแนน ดังนี้

1. แบบสำรวจข้อมูลส่วนบุคคล นำข้อมูล แผนกที่ปฏิบัติงาน และการได้รับการอบรมด้านการจัดการทางการพยาบาล มาแปลงเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy variables)

2. แบบสอบถามรู้เรื่องกิจกรรมพยาบาล 4 มิติ และแบบรายงานพฤติกรรมของพยาบาลประจำการเกี่ยวกับการจัดการทางการพยาบาล 4 ด้าน ผู้วิจัยตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนของเครื่องมือแต่ละส่วน (รายละเอียดของเกณฑ์ในการให้คะแนนแสดงในภาคผนวก ข.)

ขั้นที่ 2 นำคะแนนของพยาบาลประจำการแต่ละคนที่ได้จากแบบสอบถามมารอกลงในแบบฟอร์มลงรหัส (Coding form) และนำไปวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS^x (Statistical Package for the Social Sciences) ณ สถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ก. วิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล (Canonical Correlation Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยคัดสรรกับชุดตัวแปรพฤติกรรมกรรมการจัดการทางการแพทย์ของพยาบาลประจำการ

ข. วิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยคัดสรรกับพฤติกรรมกรรมการจัดการทางการแพทย์ของพยาบาลประจำการแต่ละด้าน คือการวางแผน การจัดระบบงาน การอำนวยการ และการควบคุมงาน



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย